

KORONAVIRUS (KOVID-19) i pacijenti sa CLL

Obaveštenje CLL Advocates Network

Datum: 10. aprila 2020. (Verzija 2- sa dodatnim informacijama koje su trenutno usvojene)

[CLL Advocates Network](#) pažljivo prati mere koje se u raznim zemljama primenjuju u borbi protiv koronavirusa KOVID-19. Informacije o KOVIDU-19 uglavnom nisu specifične za ljude koji imaju hroničnu limfocitnu leukemiju (CLL). Cilj ovog obaveštenja je da pružimo dodatne informacije i savete za CLL pacijente.

Većina izvora navodi da su sledeće osobe izložene povećanom riziku od ozbiljnog ili smrtonosnog oblika KOVIDA-19:

- Starije osobe (60+ godina)
- Osobe sa postojećim hroničnim obolenjima (npr hronično obolenje pluća ili srca)
- Osobe sa sekundarnim infekcijama

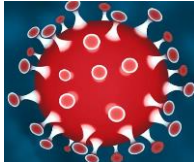
Osobe sa visokim rizikom od veoma ozbiljnog ili smrtonosnog oblika KOVIDA-19:

- Imuno kompromitovane osobe

Pacijenti sa CLL imaju oslabljen imuni sistem bez obzira da li su pod terapijom ili ne, da li su mladi ili stari. Terapija može doprineti daljnjem slabljenju imuniteta. Zbog svega navedenog, pacijenti sa CLL su izloženi većem riziku obolevanja od koronavirusa KOVID-19 i mogu imati teže simptome nego opšta populacija.

Obzirom da ne postoje specifični anti-virusni lekovi ili vakcina protiv koronavirusa, najbolji način da se spreči zaraza je izbegavanje izloženosti koronavirusu za koji se smatra da se uglavnom prenosi sa osobe na osobu putem kašlja, kihanja ili dodiranjem ruku. Svi građani - mladi ili stari, zdravi ili bolesni - trebaju se pridržavati sledećih pravila kako bi se smanjio rizik izlaganja virusu:

1. Izbegavajte bliske kontakte sa drugim osobama (održavajte minimalnu udaljenost od 1.5m, idealno 2 metra)
2. Nemojte se grliti, ljubiti ili rukovati. Odmaknite se od drugih ljudi pre nego što kašljete ili kihnete
3. Ne dodirujte vaše lice (oči, nos, usta) ako niste oprali ruke

4. Ruke perite često sapunom i vodom u trajanju od najmanje 20 sekundi. Možete koristiti i dezinficijens za ruke sa najmanje 60% alkohola ali bolja opcija je pranje ruku vodom i sapunom.
5. Strogo se pridržavajte pravila socijalnog distanciranja
6. Kašljite i kišite u ruku u predelu lakta. Kad pirite nos koristite papirnu maramicu i odmah je bacite
7. Izbegavajte putovanja
8. Radite od kuće ako je moguće

U cilju sprečavanja rizika od kontaminacije i širenja zaraze, strogo se preporučuje da pacijenti sa CLL budu izuzetno oprezni i da striktno slede sve vanredne mere koje zdravstvene ustanove sprovode u njihovoj zemlji. U Velikoj Britaniji strogo se savetuje da ljudi sa težim obolenjima (uključujući "osobe sa rakom krvi i koštane srži kao što je leukemija") ostanu kod kuće 12 nedelja počevši od 21. marta te da se drže što dalje od ostatka populacije.

PROMENE U PRISTUPU LEČENJA PACIJENATA SA CLL

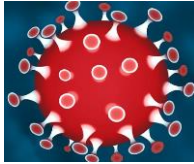
Različita profesionalna udruženja daju ponešto drugačije smernice u vezi pristupa terapiji. Sledite preporuke koje su usvojene u vašoj zemlji.

SAD – Američko hematološko društvo (ASH)

ASH jasno preporučuje da se započinjanje terapije odgodi ako je moguće. Za pacijente čija terapija mora odmah da započne, ASH preporučuje vrstu terapije koja najbolje odgovara nalazima i drugim specifičnim faktorima svakog pacijenta. Ako u terapijskom pristupu postoji više opcija, treba birati tretman koji se može sprovesti u izvanbolničkom lečenju odnosno koji ne zahteva brojne bolničke posete i laboratorijske testove. ASH dalje sugerše da se pokuša izbeći ili preskočiti terapija sa monoklonalnim antitelima (rituximab, obinutuzumab) naročito u kombinaciji sa ciljanom terapijom. Zapocinjanje terapije sa lekom venetoclax se ne preporučuje osim ako se ovaj lek ne smatra najboljim izborom za određene pacijente. Razlog su brojne posete i laboratorijske pretrage koje zahteva terapija ovim lekom.

Što se tiče pacijenata koji nemaju KOVID-19 i koji se već leče od CLL, ASH smatra da oni pacijenti čije je stanje stabilno i koji se dobro osećaju, trebaju maksimalno smanjiti broj poseta lekaru kad god je to moguće. Ako je kontrola ipak neophodna, treba ići u laboratorije koje su bliže mestu stanovanja a preporučuje se lekarska konsultacija putem telefona. Dakle terapija kod nezaraženih pacijenata uglavnom se nastavlja kako je započeta, sa izuzetkom terapije CD-20 monoklonalnim antitelima i intravenoznom infuzijom imunoglobulina (IVIG).

Nadalje, po pitanju da li bi pacijenti sa CLL trebali nastaviti sa infuzijama imunoglobulina, ASH ovako objašnjava svoju trenutno usvojenu praksu: kod CLL

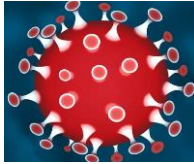
pacijenata koji nemaju KOVID-19 intravenozne infuzije imunoglobulina treba nastaviti samo kod pacijenata sa historijom hipogamaglobulinemije i sa ozbiljnim akutnim i rekurentnim infekcijama, kod kojih je potencijalna korist od infuzije mnogo veća od rizika dolaska na kliniku po infuziju. Čak i u ovim slučajevima, infuzije treba prorediti npr. svakih 6-8 nedelja, a sa ciljem da se postigne nivo IgG od 400-500mg/dl. Kod CLL pacijenata sa KOVIDOM-19 može se nastaviti sa intravenoznim infuzijama imunoglobulina (IVIG). Budući da sa KOVIDOM-19 postoji povećan rizik od tromboembolije, ASH preporučuje da se odnos rizika i koristi proceni kod svakog pojedinačnog pacijenta te da se pacijent redovno posmatra na simptome tromboembolije.

I konačno, na pitanje da li kod pacijenta koji se leči od CLL i koji je pozitivan na SARS-COV2 terapija treba da se modifikuje, i da li će drugačiji pristup terapiji biti određen na osnovu tipa terapije (BTKi, PI3Ki, venetoclax, antitela, imunohemoterapija itd) ili na osnovu jačine virusne infekcije, ASH preporučuje: “ Terapiju ne menjamo za ambulantne pacijente sa blagim simptomima. Odluku o promeni terapije kod pacijenata sa ozbiljnijim simptomima donosimo na osnovu procene odnosa između agresivnosti CLL i historije čestih infekcija s jedne strane i teorijskog rizika od ozbiljnih komplikacija KOVIDA-19 sa druge strane. Trenutno nema dovoljno dokaza koji bi išli u prilog drukčijem pristupu lečenja sa pojedinim CLL lekovima iz grupe ciljane terapije pa se odluke o zadržavanju ili nastavku terapije donose od slučaja do slučaja.. Postoji opšta saglasnost da se kod KOVID+ pozitivnih pacijenata terapija monoklonalnim antitelima treba odgoditi. Ako se pacijent leči BCR inhibitorima (ibrutinib, acalabrutinib, idelalasis, duvelisib) prekid terapije ponekad može dovesti do razbuktavanja bolesti i oslobađanja citokina, što može da imitira simptome KOVIDA-19. Ovi simptomi se uglavnom brzo povlače nakon ponovnog davanja BCR inhibitora.”

[UK-CLL FORUM](#) Praktične smernice o tretmanu CLL za vreme KOVID pandemije

Ove smernice rezultat su koncenzusa postignutog između eksperata za CLL u Ujedinjenom Kraljevstvu sa ciljem da se ublaže posledice KOVID-19 pandemije. Preporuke imaju za cilj ublažavanje rizika od infekcije za bolesnike sa obolenjima krvi i nisu deo uobičajene prakse.

Smernice za tretman CLL u vreme KOVID-19 pandemije koje je objavio [UK CLL Forum](#), najavljuju promene u lečenju i nezi pacijenata sa CLL u Ujedinjenom Kraljevstvu kako bi se ublažio rizik za vreme pandemije. Glavne promene odnose se na ublažavanje rizika od infekcije koronavirusom putem izbegavanja hemoterapije i drugih nepotrebnih tretmana koji mogu povećati rizik, kao i putem odgađanja terapije gde god je to moguće, s tim da se odlaganje ne odrazi štetno na zdravlje pacijenta.

Promene dalje imaju za cilj da se smanji vreme boravka u bolnici čime se smanjuje i rizik od zaraze. Dakle, prednost se daje terapijama koje ne zahtevaju česte odlaske u bolnicu. Trenutno usvojena praksa je da se, dok traje pandemija, prepisuju BTK inhibitori.

Opšte praćenje: Najvažnija stvar za lekare i medicinsko osoblje u UK biće redovno informisanje i praćenje pacijenata. Za mnoge zdravstvene radnike doći će do promene posla koji obavljaju jer će se zdravstveni objekti preusmeravati za prihvatanje KOVID-19 pacijenata. Očekuje se i da dostupnost službama primarne zdravstvene zaštite bude poremećena dok traje pandemija.

Kompletne preporuke UK CLL Foruma za lekare mogu se pronaći [ovde](#).

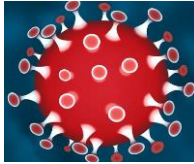
Nemačka - Nemačko društvo za hematologiju i onkologiju (DGHO)

Nemačko društvo za hematologiju i onkologiju (DGHO) objavilo je sledeće preporuke za CLL pacijente dok traje pandemija:

- Sve terapije koje se preporučuju po trenutno usvojenim standardima treba sprovesti ili nastaviti. Stav DGHO je da je odbrana od infekcije bolja ako je karcinom pod kontrolom.
- U slučajevima gde nema simptoma bolesti i gde su indikacije za lečenje male npr. kod pacijenata sa sporim rastom broja limfocita, početak terapije kao i terapija nakon relapsa može se odgoditi. U tim slučajevima potrebno je uzeti u obzir dodatne faktore rizika, tok bolesti i dostupnost lokalnim zdravstvenim službama.
- Preporučuje se nadoknada imunoglobulina kod hipogamaglobulinemije sa funkcionalnom deficijencijom antitela. Kod pacijenata kod kojih postoji rizik od terapijom uzrokovane neutropenije, preporučuje se G-CSF (stimulirajući faktor rasta za granulocitnu koloniju).

ŠTA RADITI AKO IMATE CLL I ZARAZITE SE KORONAVIRUSOM ILI KOVIDOM-19?

1. Ako imate simptome tipične za KOVID-19 ili ako ste bili u bliskom kontaktu sa osobom zaraženom koronavirusom, sledite pravila specifično propisana u vašoj zemlji (putem posebno uspostavljenih pozivnih centara)
2. Obavestite svog hematologa/onkologa telefonom, mejlom ili faksom (nemojte dolaziti u bolnicu kako biste zaštitili zdravstvene radnike i druge osetljive pacijente na odelenjima i po bolničkim klinikama)
3. Ne prekidajte lečenje osim ako vam to nije savetovao vaš hematolog ili onkolog ali upitajte svog hematologa da se konsultuje sa medicinskim timom koji brine o vašoj infekciji KOVIDOM-19 radi eventualnih promena u terapiji.

UPRKOS IZOLACIJI, NISTE SAMI!

Ostanite u vezi sa porodicom i prijateljima putem telefona ili interneta, te pratite virtualne programe kako biste ostali u vezi sa ljudima iz vaše lokalne CLL grupe.

Kao i većina CLL pacijenata možda ste i vi, tokom svoje bolesti, prošli kroz period izolacije od spoljašnjeg sveta. Svakako da nije lako biti odsečen od sveta ali ako ste to prebrodili ranije, prebrodićete i sada. Ovo je verovatno dobra prilika da ohrabrite i osnažite druge koji imaju manje iskustva sa izolacijom!

INFORMIŠITE I BUDITE INFORMISANI

Vesti i preporuke se brzo menjaju, zato pratite najnovije informacije putem proverenih i pouzdanih izvora.

Za dodatne informacije preporučujemo pouzdane izvore o KOVIDU-19 koje smo naveli niže u tekstu.

MOLIMO VAS DA NAM POMOGETE

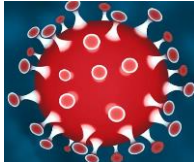
- Obavestite imuno kompromitovane pacijente o riziku koji KOVID-19 za njih predstavlja
- Lobirajte i obraćajte se lokalnim vlastima i zdravstvenim radnicima
- Pričajte s ljudima koji donose zakone i odluke u zdravstvu, skrenite im pažnju na rizičnu grupu pacijenata sa rakom krvi
- Ukažite im da KOVID-19 ne pogađa samo starije osobe, već da i mlađe osobe mogu ozbiljno da obole od koronavirusa.
- Delite dobre savete

Označite nas na [Twitter](#) or [Facebook](#) !

I ono najvažnije: čuvajte se!

Vaša *CLL Advocates Network Team*

Javite nam se na info@clladvocates.net

Izvori

Informacije za osobe sa visokim rizikom:

World Health Organization (WHO)

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>

Public Health England

<https://www.gov.uk/government/publications/covid-19-guidance-on-social-distancing-and-for-vulnerable-people/guidance-on-social-distancing-for-everyone-in-the-uk-and-protecting-older-people-and-vulnerable-adults>

US Center for Disease Control

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/specific-groups/high-risk-complications.html>

Government of Canada

<https://www.canada.ca/en/public-health/services/publications/diseases-conditions/vulnerable-populations-covid-19.html>

German DGHO (German Society of Haematology and Oncology)

<https://www.dgho.de/aktuelles/news/news/2020/coronavirus-covid-19-bei-krebspatienten>

CLL specifične informacije:

American Society of Hematology (ASH)

<https://www.hematology.org/covid-19/covid-19-and-cll>

CLL Support Association

<https://www.clisupport.org.uk/coronavirus/>

CLL Society

<https://cllsociety.org/covid-19/>

UK CLL Forum

<http://www.ukcllforum.org/>

Onkopedia (profesionalna stranica za lekare u Nemačkoj, vidi 6.2.13 hronična limfocitna leukemija (CLL)

<https://www.onkopedia.com/de/onkopedia/guidelines/coronavirus-infektion-covid-19-bei-patienten-mit-blut-und-krebserkrankungen/@@guideline/html/index.html>

Informacije vezane za rak:

Bloodwise

<https://bloodwise.org.uk/blog/coronavirus-and-blood-cancer>

One Cancer Voice

https://bloodwise.org.uk/sites/default/files/documents/one_cancer_voice_advice_on_coronavirus_f_or_people_with_cancer.pdf